

RAZSTAVA ARHIVA REPUBLIKE SLOVENIJE OB 20. OBLETNICI PLEBISCITA ZA SAMOSTOJNO DRŽAVO SLOVENIJO

Moja dežela je naša država –
Slovenija že 20 let

Učno gradivo z delovnim listom za tretje triletje

tretje triletje

Arhiv Republike Slovenije
Zavod RS za šolstvo

November 2010

RAZSTAVA ARHIVA REPUBLIKE SLOVENIJE OB 20. OBLETNICI PLEBISCITA ZA SAMOSTOJNO DRŽAVO SLOVENIJO

Moja dežela je naša država – Slovenija že 20 let

Učno gradivo z delovnim listom za tretje triletnje

Avtorice: Vesna Gotovina (Arhiv RS), Alenka Starman (Arhiv RS), Janja Bec (Osnovna šola Prule Ljubljana), Bojana Mlinar (Osnovna šola Prule Ljubljana)

Uredila: Vilma Brodnik

Jezikovni pregled: FuroCat, Jernej Furlan k. d.

Oblikovanje: Barbara Bogataj Kokalj

Založila: Arhiv Republike Slovenije in Zavod RS za šolstvo

Ljubljana, 2010

© Arhiv Republike Slovenije, Zavod RS za šolstvo

Vse pravice pridržane. Brez založnikovega pisnega dovoljenja ni dovoljeno nobenega dela na kakršenkoli način reproducirati, kopirati ali kako drugače razširjati. Ta prepoved se nanaša tako na mehanske oblike reprodukcije (fotokopiranje) kot na elektronske (snemanje ali prepisovanje na kakršenkoli pomnilniški medij).

Učno gradivo z delovnim listom se lahko kopira za potrebe učencev šole, ki si bodo ogledali razstavo.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

94(497.4)«1990»(075.2)(076.1)

MOJA dežela je naša država - Slovenija že 20 let [Elektronski vir] : razstava Arhiva republike Slovenije ob 20. obletnici plebiscita za samostojno državo Slovenijo. Učno gradivo z delovnim listom za tretje triletnje / avtorice Vesna Gotovina ... [et al.]. - El. knjiga. - Ljubljana : Arhiv Republike Slovenije : Zavod RS za šolstvo, 2010

Način dostopa (URL): <http://www.zrss.si/default.asp?link=predmet&tip=6&pID=34&rID=2250>

ISBN 978-961-6638-17-3 (Arhiv Republike Slovenije)

1. Gotovina, Vesna

254110464

Vsebina:

1. Uvod k delovnemu listu: Pomen razstave (Vesna Gotovina, Alenka Starman)
2. Učni cilji, pričakovani dosežki/rezultati (Janja Bec, Bojana Mlinar)
3. Delovni list za tretje triletnje (Janja Bec in Bojana Mlinar)

UVOD K DELOVNEMU LISTU: POMEN RAZSTAVE

Dne 23. decembra 2010 smo praznovali 20. obletnico plebiscita za samostojno in neodvisno državo Republiko Slovenijo. V Arhivu RS smo pripravili razstavo v počastitev tega, za slovensko zgodovino izjemno pomembnega dogodka. Po predstavitvi koncepta pred Komisijo za državne proslave, ki deluje v okviru Ministrstva za kulturo RS, je bila ta uvrščena v okvir državne proslave. Slavnostna otvoritev je bila 23. decembra 2010 v Cankarjevem domu.

O ARHIVU REPUBLIKE SLOVENIJE¹

Zgodovina Arhiva

Arhivsko gradivo so zbirale in popisovale različne ustanove, društva in posamezniki do leta 1859, ko je Historično društvo za Kranjsko predlagalo, da naj se ustanovi deželni arhiv. Ta je najprej deloval kot del Kranjskega deželnega muzeja. Z dograditvijo stavbe Deželnega muzeja v letu 1887 so bili zgrajeni tudi prostori namenjeni hrambi arhivskega gradiva, kjer so združili vse do tedaj zbrano gradivo. V času med obema vojnoma je bil leta 1926 ustanovljen Državni arhiv, ki pa je še vedno deloval kot organizacijska enota muzeja.

Oktobra 1945 je bil ustanovljen Osrednji državni arhiv Slovenije kot samostojna ustanova, ki se je v letih do osamosvojitve večkrat preimenoval. Od leta 1991 dalje se imenuje Arhiv Republike Slovenije in deluje kot organ v sestavi Ministrstva za kulturo RS.

Najpomembnejše gradivo

Arhiv RS hrani najpomembnejše arhivsko gradivo kot npr. rokopise (najstarejši je iz 9. stoletja); listine od 12. stoletja dalje; gradivo zemljiških gospodstev, rodbin in posameznikov od 13. stoletja dalje; gradivo državnih organov, ki so imeli sedež na ozemlju Slovenije, od 15. stoletja dalje; gradivo organov, organizacij in društev s področij gospodarstva, bančništva, zdravstva in socialnega varstva, šolstva, kulture in znanosti od 16. stoletja dalje; zemljiške knjige, katastre in načrte od 18. stoletja dalje; slovenske dokumentarne, animirane in igrane filme od leta 1905 dalje.

Naloge

Osnovne naloge Arhiva RS so evidentiranje, valoriziranje, zbiranje, varovanje, urejanje, popisovanje, omogočanje uporabe ter popularizacija arhiva in arhivskega gradiva. V ta namen izdajamo publikacije in pripravljamo razstave.

O RAZSTAVI

Avtorji razstave smo se odločili za predstavitev zelo kratkega obdobja – od novembra 1990 do januarja 1991 – in ga poskušali omejiti le na plebiscit, ker je celotno obdobje slovenske osamosvojitvene zgodovine obsežno in izredno bogato, zato ga je zelo težko objektivno predstaviti v celoti. Večina arhivskega gradiva iz tega obdobja je še vedno shranjena pri ustvarjalcih.

Pri zbiranju in izboru gradiva za razstavo smo sodelovali z Muzejem novejšje zgodovine v Ljubljani, Etnografskim muzejem, Narodnim muzejem Slovenije, Državnim zborom

¹ <http://www.arhiv.gov.si/>

RS, Generalnim sekretariatom Vlade RS, Ministrstvom za zunanje zadeve RS, Ministrstvom za notranje zadeve RS, Uradom RS za komuniciranje, Republiško volilno komisijo, Narodno in univerzitetno knjižnico v Ljubljani in RTV Slovenija. Uspelo nam je pridobiti izredno dragoceno gradivo – pravi zaklad do sedaj za širšo javnost še neobjavljenih dokumentov, ki jih bomo predstavili na razstavi.

Plebiscit² kot splošno ljudsko glasovanje oziroma odločanje je oblika neposredne demokracije. Z njim sta slovenski narod in ljudstvo v Sloveniji prvič odločala o bistvenem, izjemno pomembnem vprašanju – ali naj Republika Slovenija postane samostojna in neodvisna država. Udeležba na plebiscitu je bila izjemno visoka, kar 93-odstotna, izid glasovanja pa zelo prepričljiv, saj je po podatkih Republiške volilne komisije za samostojno in neodvisno državo glasovalo kar 88,5 % volivcev ali 1.289.369 volilnih upravičencev, vpisanih v volilne imenike. Plebiscit je bil izraz suverene volje slovenskega naroda oziroma ljudstva Slovenije o lastni usodi. Od odločitve do razglasitve samostojne Slovenije je preteklo samo 6 mesecev.

Razstavo smo vsebinsko zasnovali na trenutku poenotenja slovenskih političnih strank, slovenskega naroda in vseh prebivalcev Slovenije za doseg skupnega cilja – samostojno in neodvisno državo. Ponovno želimo obuditi spomin na pozitivno razpoloženje ljudi v obdobju pred in po, zlasti pa na dan plebiscita. Želimo nagovoriti najširši krog ljudi, še posebej pa mlade, ki se šolajo, in jih spomniti, da so njihovi očetje in matere v ključnem obdobju slovenske zgodovine znali stopiti skupaj in z optimizmom zreti v samostojno prihodnost. Rdeča nit razstave je ponovno doživetje pozitivnega vzdušja izpred 20 let, ki ga danes še tako potrebujemo, ko moramo ponovno združiti moči pri reševanju težav, ki jih ponuja današnji čas.

Razstava je vsebinsko in oblikovno zasnovana iz treh sklopov:

Obdobje pred plebiscitom

V najboljšežnejšem sklopu so predstavljeni dokumenti, ki pričajo o poenotenju slovenskih strank. Te so z zakonom o plebiscitu prepustile slovenskemu narodu, da odloči o tem, v kakšni državi želi živeti, s sporazumom pa so se dogovorile o skupnem nastopu na plebiscitu. O nepredvidljivi varnostni politiki pričajo dokumenti organov za notranje zadeve po Sloveniji. Izjemen prispevek k podpori plebiscitu zunaj meja Slovenije so izkazali Slovenci v zamejstvu in po svetu z več tisoč zbranih podpisov in številnimi pismi podpore. Javnomenjske raziskave prikazujejo dnevno naraščanje podpore za samostojno državo Slovenijo. Osrednji del je namenjen oglaševalski kampanji, ki je s plakati, časopisnimi oglasi, televizijskimi spoti in drugim promocijskim materialom uspela ustvariti vzdušje pričakovanja radostnega dogodka oziroma je ustvarila slovesno vzdušje s poudarkom, da gre za odpiranje Slovenije navzven in ne zapiranje v lastne meje. Časopisje je dnevno poročalo o obiskih politikov po celi Sloveniji, iz leve in desnice, ki so skupaj vabili k čim večji udeležbi in glasovanju za samostojno državo.

Dan plebiscita

V drugem delu je ponazorjena simulacija volišča z možnostjo ponovnega glasovanja, neveljavne glasovnice, računalnik, na katerem so obdelovali podatke z volišč, volilna skrinjica ... Fotografije z volišč po vsej Sloveniji pričajo o vznesenem vzdušju, ki je bilo polno pričakovanj. Poseben prostor je namenjen filatelistični zbirki spominskih ovojnic, razglednic ter priložnostnih poštnih žigov s tematiko plebiscita. Izdelana je

² Kot elementarna pravica sodi v naravno pravo. Priznan je kot legitimen, miroljuben in demokratičen način uresničevanja pravice naroda do samoodločbe.

replika spominskega žiga, ki ga je v spomin na razstavo ob 20. obletnici dal izdelati Arhiv RS.

Obdobje po plebiscitu

Zadnji del predstavlja prizore po zaprtju volišč in objavi rezultatov glasovanja, ko je sledilo veliko slavje po celi Sloveniji. Predstavljene so fotografije Toneta Stojka in televizijski posnetki RTV Slovenija. Čestitke so prihajale s celega sveta. Poseben prostor je namenjen numizmatiki – plačilnim sredstvom (legalnim in nelegalnim), ki so se uporabljala in nastajala v letu 1990 (jugoslovanski dinarji, vrednostni boni, italijanske lire, nemške marke, Hamurabijeve lipe ...). Obletnice plebiscita je Banka Slovenije obeleževala z izdajami spominskih kovancev iz zlata, srebra in tudi tečajne kovance iz običajne zlitine. Na razstavi je replika srebrnika, ki je bil izdan ob prvi obletnici.

Razstava bo od 23. decembra 2010 do 19. januarja 2011 na ogled v Cankarjevem domu, nato pa bo potovala po celi Sloveniji. Gostovala bo v muzejih, arhivih, gledališču in tudi na treh srednjih šolah, na Ptuj, v Murski Soboti in Novem mestu. Predviden plan selitev razstave je sledeči:

KRAJ	ČAS POSTAVITVE	LOKACIJA	ORGANIZACIJA
CELJE	21. 1.–28. 2. 2011	Muzej novejšje zgodovine Celje	Zgodovinski arhiv Celje
MARIBOR	1. 3.–31. 3. 2011	Muzej narodne osvoboditve Maribor	Pokrajinski arhiv Maribor
PTUJ	1. 4.–20. 4. 2011	Šolski center Ptuj	Zgodovinski arhiv Ptuj
MURSKA SOBOTA	21. 4.–13. 5. 2011	Gimnazija Murska Sobota	Zavod za šolstvo RS
ŠKOFJA LOKA	16. 5.–10. 6. 2011	Sokolski dom Škofja Loka	Občina Škofja Loka
JESENICE	11. 6.–29. 7. 2011	Kosova graščina	Gorenjski muzej
KOPER	1. 8.–8. 9. 2011	Rotunda Koper	Pokrajinski arhiv Koper
NOVA GORICA	10. 9.–30. 9. 2011	Slovensko narodno gledališče Nova Gorica	Pokrajinski arhiv Nova Gorica
LJUBLJANA	1. 10.–2. 11. 2011	Atrij Pošte Slovenije na Čopovi 11	Arhiv RS
NOVO MESTO	2. 11.–30. 11. 2011	Srednja šola Grm Novo mesto	Zavod za šolstvo RS
LJUBLJANA	1. 12. 2011–5. 1. 2012	Sedež Arhiva RS na Zvezdarski 1	Arhiv RS

Avtorici razstave: Alenka Starman, Vesna Gotovina.

Projektna skupina: Jasmina Kogovšek, Jernej Križaj, Maja Povalej, Boštjan Smole, Gašper Šmid, Žarko Štrumbl.

CILJI IZ UČNIH NAČRTOV ZA OSNOVNO ŠOLO

ZGODOVINA (6.–9. razred)

Učni načrt: program osnovnošolskega izobraževanja. Zgodovina. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport: Zavod RS za šolstvo, 2003.

Izbrani splošni cilji predmeta:

Učenci/učenke:

- spoznajo pomembne dogodke iz nacionalne zgodovine;
- ob spoznavanju slovenske zgodovine razvijajo zavest o narodni identiteti in državni pripadnosti;
- pridobivajo vedenja o kulturni dediščini v splošnem in nacionalnem okviru in dojemljivost za evropske kulturne in civilizacijske življenjske vrednote ter se na primerih iz krajevne zgodovine ozaveščajo o pomenu ohranjanja slovenskih kulturnih tradicij;
- razvijajo zgodovinsko mišljenje kot sredstvo razumevanja sodobnega sveta;
- pridobivajo sposobnost zgodovinskih prostorskih in časovnih predstav in se učijo pravilne rabe osnovne zgodovinske terminologije;
- seznanijo se z vlogo virov in literature pri pojasnjevanju preteklosti in se usposablajo za preprosto uporabo zgodovinskih kart, slikovnega gradiva in besedil ter razvijajo sposobnost uporabe preprostih metod zgodovinskega preučevanja;
- spoznavajo pomen arhivov in muzejev;
- učijo se kritične presoje zgodovinskih dognanj, raznovrstnih sporočil in aktualnih dogodkov;
- pridobivajo veščine ustnega, pisnega in ilustrativnega sporočanja zgodovinskih informacij;
- ob zgodovinskih primerih razvijajo dojemljivost za vrednote, pomembne za avtonomno skupinsko delo in za življenje v pluralni ter demokratični družbi (strpnost, odprtost, miroljubnost, strpno poslušanje tujega in argumentiranje svojega mnenja, medsebojno sodelovanje, spoštovanje temeljnih človekovih pravic in dostojanstva).

Izbrani temeljni standardi iz učnega sklopa Slovinci po drugi svetovni vojni (9. razred):

Učenci/učenke:

- poznajo glavne vzroke za razpad Jugoslavije;
- se seznanijo s problemi prehoda iz enostrankarskega v večstrankarski sistem;
- opišejo osamosvojitve Slovenije in prizadevanja za mednarodno priznanje.

Pri obravnavi teme o samostojnosti Slovenije so možne tudi medpredmetne povezave z drugimi predmeti, zato navajamo izbor ciljev iz izbranih učnih načrtov. Možne pa so tudi različne povezave z drugimi predmeti ter prek drugih povezovalnih elementov, ki jih prepuščamo vaši presoji.

SLOVENŠČINA

Učni načrt: program osnovnošolskega izobraževanja. Slovenščina. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, 2005.

TRETJE TRILETJE:

Izbrani splošni cilji predmeta:

Učenci/učenke:

- si pridobivajo pozitivno čustveno in razumsko razmerje do slovenskega jezika; zavedajo se, da je slovenščina kot njihov materni jezik zanje najbolj naravna socializacijska danost, saj se z njo vseskozi, najlaže in najuspešneje izražajo. Zavedajo se, da je jezik najpomembnejši del kulturne dediščine in s tem temeljna prvina človekove osebne in narodne identitete;
- se zavedajo, da je slovenski jezik državni jezik v Republiki Sloveniji, poznajo pa tudi ustavni položaj drugih jezikov v RS ter položaj slovenskega jezika v zamejstvu; oblikujejo si narodno in državljsko zavest, ob tem pa tudi spoštovanje ter strpnost do drugih jezikov in narodov;
- poslušajo in berejo različna neumetnostna besedila, posredovana neposredno ali
- prek občil. Besedila sprejemajo (poslušajo/berejo) razmišljujoče in kritično; pridobivajo si novo znanje ter ga uporabljajo v vsakdanjem življenju, ugotavljajo ali ga samostojno širijo z uporabo raznih priročnikov; presojujejo besedila ter utemeljujejo svoje mnenje; v besedilih prepoznajo propagandne prvine in si oblikujejo kritično stališče do propagandnih besedil.

Izbrani funkcionalni cilji:

- Učenci/učenke spoznavajo vlogo in položaj slovenskega jezika ter se znajdejo v slovenskem jezikovnem okolju.

Izbrani izobraževalni cilji:

Učenci/učenke:

- navedejo ali v besedilu najdejo nekaj prevzetih besed in jih zamenjajo z domačimi ustreznici. Dane prevzete besede zamenjajo z ustreznimi domačimi in razložijo njihov pomen;
- povedo, kateri jezik je v Republiki Sloveniji državni jezik; pojasnijo, kaj to pomeni;
- povedo, kje v Sloveniji sta zakonsko predpisana dva uradna jezika, in pojasnijo, kaj to pomeni;
- navedejo primere dvojezičnih javnih napisov;
- navedejo države (in pokrajine), kjer živijo Slovenci kot zamejci in izseljenci;
- poiščejo podatke o slovenskih šolah, kulturnih ustanovah ipd. v zamejstvu in izseljenstvu.

DRŽAVLJANSKA IN DOMOVINSKA VZGOJA TER ETIKA

Učni načrt: program osnovnošolskega izobraževanja. Državljanstva vzgoja in etika. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2000.

Izbrani specifični cilji predmeta:

Učenci/učenke:

- razvijejo sposobnosti za oblikovanje sorazmerno kompleksnih in notranje razčlenjenih državljanstev ter moralnih presoj in temeljev za moralno ravnanje:
 - občutka odgovornosti za lastno ravnanje in ravnanje skupnosti;
 - reflektivnega in dejavnega odnosa do svoje individualne, nacionalne, verske, kulturne, civilizacijske identitete;
- razvijejo sposobnosti za razčlenjevanje konkretnih pojavov in dogodkov z gledišča človekovih pravic ter odgovornosti in dolžnosti;
- razvijejo sposobnosti za razumno argumentiranje in ustvarjalno socialno komunikacijo;
- razvijejo sposobnosti za strpno in razumno razreševanje medosebnih ter družbenih konfliktov, sposobnosti za razumevanje različnih kultur, verovanjskih in vrednotnih sistemov;
- razvijejo pozitiven odnos do načel demokracije;
- razvijejo pozitiven odnos do načel pravičnosti, enakosti, svobode, odgovornosti, humanosti in solidarnosti ter razvoj sposobnosti za zavestno rabo teh načel pri urejanju skupnih zadev;
- razumejo temelje državljanstva in pravne kulture;
- razvijejo sposobnosti in interes za dialog med skupinami, političnimi strankami, narodi, kulturami, verstvi in državami;
- razumejo temeljne motivacije za odgovorno delovanje v ožji in širši lokalni skupnosti (lokalne, regionalne, nacionalne in mednarodne);
- razumejo temeljne etične in državljanstvene občutljivosti;
- razvijejo sposobnosti za kritično razčlenjevanje javnega govora, informacij in medijskih sporočil.

Izbrani cilji iz učnega sklopa Življenje v skupnosti: narod, država:

Učenci/učenke:

- spoznavajo in razlikujejo pojem lastnega naroda, države ter državljanstva;
- spoznavajo različne možnosti in oblike urejanja skupnih zadev v okviru države ter med narodi, kulturami in državami;
- razumejo pomen strpnosti (tolerance) med pripadniki različnih narodnosti;
- spoznavajo položaj in vlogo manjšin.

Izbrani cilji iz učnega sklopa Urejanje:

Učenci/učenke:

- spoznavajo ključne značilnosti delovanja pravne države, zlasti pomembnosti nadzora nad nosilci oblasti; pomen civilne družbe;
- naštejejo temeljne pravice človeka;
- pojasnijo vlogo volitev, parlamenta in vlogo strank v parlamentu ter znajo naštet glavne naloge parlamenta in vlade.

PRIČAKOVANI DOSEŽKI/REZULTATI ZA ZGODOVINO

Delovni list za tretje triletnje osnovne šole

Učenci/učenke:

- imenujejo državo, katere del je bila Slovenija pred osamosvojitvijo;
- razložijo pojem plebiscit;
- povežejo pojme, kot so suverenost, skupščina, osamosvojitve, volišče, demokracija, glasovnica, volilna pravica, ustava in svoboda z njihovimi razlagami;
- ugotovijo temo propagandnih plakatov ter komu so bili namenjeni;
- izpišejo slogan, ki se pojavlja na večini plakatov;
- razložijo sporočilo dveh izbranih plakatov;
- sklepajo, komu je bil namenjen prepoznavni znak plebiscita, ki je bil objavljen v italijanskem in madžarskem jeziku;
- razlikujejo med državnim in uradnim jezikom;
- iz grafov, ki prikazujejo telefonsko javnomnenjsko raziskavo, razberejo, kako se je dnevno spreminjala namera ljudi o udeležbi na plebiscitu oz. o glasovanju ZA samostojno državo Slovenijo;
- iz analize telefonske javnomnenjske raziskave poiščejo, kaj so anketiranci navedli za razloge k neudeležbi na plebiscitu;
- s pomočjo zemljevida sveta naštejejo imena držav, kjer živijo Slovenci;
- razlikujejo med pojmi zamejec, zdomec, izseljenec;
- s pomočjo pisem posameznikov, različnih društev in organizacij ugotovijo, kakšno je bilo stališče slovenskih zdomcev, izseljencev in zamejcev glede osamosvojitve Slovenije;
- dopolnijo manjkajoče podatke na glasovnici;
- se preizkusijo v vlogi volivca (izpolnijo repliko glasovnice in jo oddajo v volilno skrinjico);
- opišejo volišče;
- na podlagi neveljavnih glasovnic sklepajo o razlogih, zaradi katerih se nekateri volivci na plebiscitu niso opredelili oz. se niso želeli izraziti;
- poznajo vsebino priložnostne pisemske ovojnice in žiga, ki ju je ob plebiscitu izdala Pošta Slovenije;
- na seznamu uradnih rezultatov plebiscita poiščejo, kolikšna je bila volilna udeležba ter koliko odstotkov slovenskih državljanov se je opredelilo ZA in koliko PROTI osamosvojitvi Slovenije;
- s pomočjo podatkov iz uradnega izida plebiscita ocenijo uspeh plebiscita;
- izračunajo, koliko časa je preteklo od objave rezultatov plebiscita do osamosvojitve Slovenije in ugotovijo, ali je bilo to v skladu z Zakonom o plebiscitu;
- s pomočjo slikovnega in filmskega gradiva opišejo, kakšen je bil odziv Slovencev ob uspelem plebiscitu;
- imenujejo pomožno zgodovinsko vedo, ki preučuje kovinski in papirnati denar;
- na priložnostnem srebrniku, ki ga je Banka Slovenije izdala ob prvi obletnici plebiscita, prepoznajo lipov list kot simbol slovenstva;
- naštejejo denarne valute, ki jih je Slovenija uporabljala v času Jugoslavije in po osamosvojitvi;
- razlikujejo državna praznika, ki sta danes posvečena spominu na plebiscit in osamosvojitvi Slovenije;
- v časovni trak vnesejo pomembne dogodke, ki so povezani z osamosvojitvijo Slovenije;
- razvijejo zavest o narodni identiteti in državni pripadnosti.

Razstava Arhiva Republike Slovenije ob 20. obletnici plebiscita za samostojno Slovenijo

Moja dežela je naša država – Slovenija že 20 let

Delovni list za tretje triletje

Pričujoča razstava predstavlja dogodke v Sloveniji med novembrom 1990 in januarjem 1991. To kratko obdobje je za slovenski narod velikega zgodovinskega pomena, saj se je v njem naredil pomemben korak za pridobitev samostojne in neodvisne države – Slovenije.

Razstava je razdeljena na tri dele. V prvem delu boš spoznal obdobje pred 23. decembrom 1990, ko so se politične stranke morale sporazumeti o skupnih idejah glede slovenske suverenosti. Takrat so bili pripravljene tudi zakonodajni dokumenti in vse potrebno za izvedbo glasovanja o samostojni in neodvisni Sloveniji.

V osrednjem delu razstave boš lahko podoživel trenutek slovenske zgodovine, ko so slovenski državljani prvič v zgodovini dobili možnost in priložnost odločanja o tem, v kakšni državi želijo živeti.

Do slavlja ob razglasitvi izida v podporo ZA samostojno Slovenijo ni bilo več daleč ... Košček tega veselja bo skušal pričarati tretji del razstave.

Ime in priimek učenke/učenca:

Šola:

Datum:

Prvi del razstave: ČAS PRED PLEBISCITOM

1 naloga

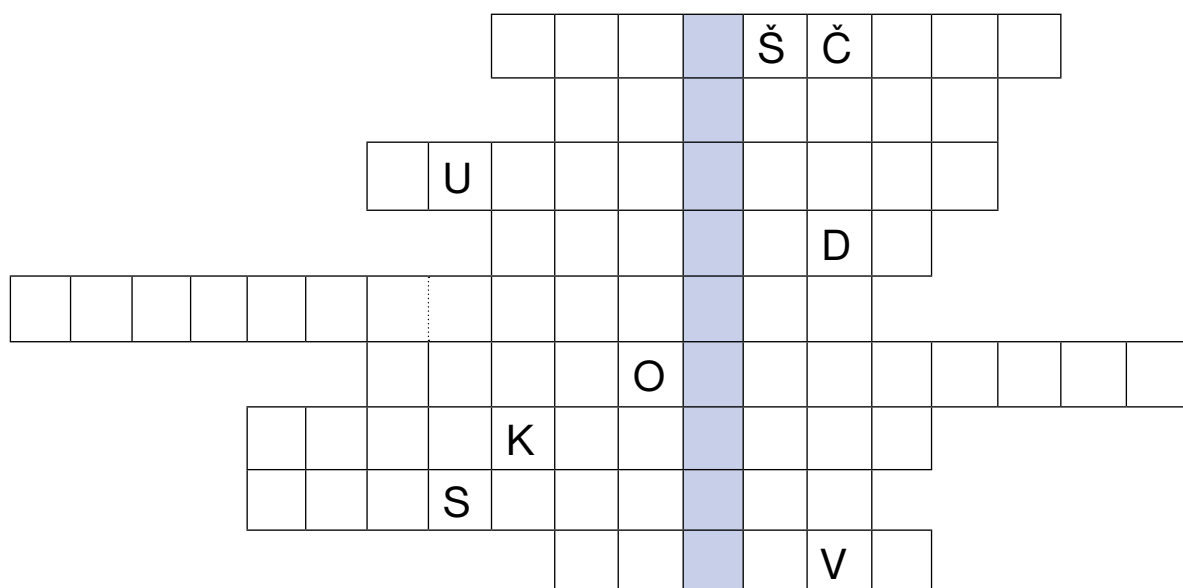
Ali veš, v kateri državi smo Slovenci živeli v tistem času (1945–1991)? Obkroži.

- a) V Kraljevini SHS.
- b) V Avstro-Ogrski.
- c) V SFRJ (Socialistična federativna republika Jugoslavija).
- č) V Republiki Sloveniji.

2 naloga

Preden nadaljuješ, je prav, da razjasnimo nekatere pojme. Našel jih boš v okvirčku. Vnesi jih na ustrezno mesto v križanko in upoštevaj že vpisane črke. V označenem navpičnem stolpcu boš dobil geslo.

OSAMOSVOJITEV SUVERENOST SKUPŠČINA VOLILNA PRAVICA USTAVA
VOLIŠČE GLASOVNICA SVOBODA DEMOKRACIJA

Izpiši geslo:

Kaj misliš, da pomeni? Obkroži.

- a) Popis prebivalstva.
- b) Organizirano izražanje volje o sprejetju ali odklonitvi pomembnega zakona.
- c) Z glasovanjem izražanje volje ljudstva o priključitvi kakega ozemlja določeni državi.

nadaljevanje na naslednji strani

Pojme iz okvirčka, ki si jih uporabil v križanki, prepisi še k njihovim razlagam, da jih boš razumel.

	Prostor, kjer se voli.
	Stanje, ko neka skupnost ali država ni podrejena neomejeni samovolji oblasti ali kaki tuji državi, ampak se lahko odloči po lastni volji in izbiri.
	Najvišji organ zakonodajne oblasti v Jugoslaviji in njenih republikah.
	Kar polnoletnim državljanom zakonsko dovoljuje udeležbo na volitvah, referendumu ali plebiscitu.
	Politična ureditev, ki varuje osebne in politične pravice vseh državljanov in v kateri odloča večina.
	Temeljni zakon države.
	Politična samostojnost, neodvisnost.
	Listek, na katerega napiše glasovalec svojo odločitev.
	Dejanje, s katerim država postane samostojna in neodvisna.

3 naloga

Oglej si plakate na oglaševalnih stebrih in dopolni skupno geslo, ki se pojavlja na njih.

Moja dežela je _____.

Koga plakati nagovarjajo? _____

K čemu plakati pozivajo? Obkroži.

- Naj se slovenski državljani opredelijo za vstop Slovenije v EU in NATO.
- Naj se slovenski državljani odločijo za samostojno in neodvisno Slovenijo.
- Naj se slovenski državljani odločijo za osamosvojitve Ljubljane.

nadaljevanje na naslednji strani

Gotovo si opazil tudi naslednja plakata. Razloži s svojimi besedami njuno sporočilo.

Oglej si prepoznavni znak plebiscita v treh jezikih. Spodaj zapiši, v katerih jezikih so letaki.

Razloži, zakaj so v treh jezikih nagovarjali slovenske državljane.

→ V Republiki Sloveniji je slovenščina:

- državni jezik (predstavlja celotno Slovenijo, uporabljajo ga državni organi, zapisan je na denarju in v njem je državna himna);
- uradni jezik (v njem poteka uradovanje, na obmejnih dvojezičnih območjih pa sta to še italijanščina in madžarščina).

4 naloga

Kadar se o čem izrekamo, moramo odločitve skrbno premisliti. Tudi pred plebiscitom se je skrb ljudi pokazala v telefonski javnomnenjski raziskavi, ki je bila opravljena med 5. in 19. decembrom 1990.

Na panojih poišči grafe rezultatov po opravljeni anketi in spodaj s križcem označi, kaj se je dogajalo.

	je rastla.	je padala.
Namera o udeležbi ljudi na plebiscitu 23. 12. 1990		
Namera ljudi o glasovanju ZA samostojno državo in neodvisno Slovenijo		

Kaj so anketiranci navedli za razloge, da se ne bodo udeležili plebiscita?

5 naloga

Nekaj sto tisoč Slovencev živi izven meja Slovenije. Tudi nanje pri zgodovinski odločitvi za samostojnost in neodvisnost države v Sloveniji niso pozabili.

S pomočjo razstavljenega zemljevida sveta ugotovi, kje vse živijo Slovenci. Imena držav napiši na spodnjo črto.

Poveži poimenovanja na levi z razlagami na desni.

zdomec

kdor se začasno izseli iz domovine v tujino zaradi dela

zamejec

kdor se za stalno izseli v tujino iz različnih razlogov

izseljenec

pripadnik slovenske narodne skupnosti, ki živi za mejo z Avstrijo, Italijo in Madžarsko

Slovenski zdomci, zamejci in izseljenci decembra 1990 večinoma niso imeli volilne pravice v Sloveniji, zato so svoje mnenje o samostojnosti in neodvisnosti Slovenije izrazili s podpisi. Iz pisem posameznikov, različnih društev, organizacij in misij Slovencev po svetu ugotovi, kakšno je bilo njihovo stališče glede osamosvojitve Slovenije.

Drugi del razstave: DAN PLEBISCITA

Napočil je zgodovinski dan – slovenski državljani so se odločali ZA ali PROTI osamosvojitvi Slovenije. Stojiš na volišču, kakršne so 23. 12. 1990 postavili v šolah, prostorih krajevnih skupnosti, kulturnih domovih in drugih zgradbah. Prvič so lahko glasovali tudi v domovih za ostarele, zaporih in bolnišnicah. Ponosno in polni upanja so na volišča prihajali volivci vseh starosti, od tistih, ki so ravnokar dopolnili 18 let, do najstarejših.

6. naloga

Na volišču poišči volilni listek in dopolni spodnjo sliko z manjkajočim podatkom.

Potem se postavi v vlogo volivca ter izpolni in oddaj glasovnico v volilno skrinjico.

PLEBISCIT

[redacted]
za glasovanje na plebiscitu za odločitev,
ali naj Republika Slovenija
postane samostojna in neodvisna država

Vprašanje: [redacted]

Odgovor: [redacted] **NE**

(obkrožite odgovor, ki ustreza vaši [redacted])

7. naloga

Opiši volišče.

8 naloga

Oglej si primere neveljavnih glasovnic. Razmisli, kaj so z njimi volivci, ki se niso opredelili, želeli izraziti. Obkroži črke pred ustreznimi trditvami.

- a) Državo pesti gospodarska kriza.
- b) Ljudje živijo v blagostanju.
- c) Ljudi skrbi, ali bodo dobili delo.
- č) Nekateri ljudje želijo ohraniti Jugoslavijo, ki pa bi dala več samostojnosti republikam.
- d) Ljudem je vseeno.
- e) Ljudje se ne morejo odločiti ZA ali PROTI.

9 naloga

Ob 20. obletnici plebiscita je dal Arhiv Republike Slovenije izdelati priložnostno pisemsko ovojnico in žig. Slika ovojnice je na delovnem listu. Opremiš jo lahko s spominskim priložnostnim žigom.

Tretji del razstave: SLAVJE IN VESELJE OB RAZGLASITVI IZIDA PLEBISCITA

10 naloga

V zadnjem delu razstave poišči rezultate plebiscita, ki so bili objavljeni 26. 12. 1990, in jih vpiši v tabelo.

	Odstotek
Voliilna udeležba	
ZA samostojnost in neodvisnost Slovenije	
PROTI samostojnosti in neodvisnosti Slovenije	

Je plebiscit uspel? Odgovor utemelji.

Po Zakonu o plebiscitu naj bi bila izkazana želja slovenskih državljanov ZA samostojno in neodvisno Republiko Slovenijo uresničena v šestih mesecih po razglasitvi rezultatov. Izračunaj, če se je to uresničilo, in ugotovitev zapiši na črto.

11 naloga

Oglej si slikovno in filmsko gradivo in opiši, kakšen je bil odziv državljanov Slovenije ob uspelem plebiscitu.

12 naloga

Ob prvi obletnici plebiscita je Banka Slovenije izdala priložnostni srebrnik, ki si ga lahko ogledaš na razstavi. Ali veš, kako se imenuje veda, ki preučuje kovinski in papirnati denar? Obkroži.

- a) Matematika.
- b) Heraldika.
- c) Dramatika.
- č) Numizmatika.

Napiši, kateri simbol slovenstva opaziš na njem.

13 naloga

Oglej si preglednico denarja in odgovori.

EVRI in CENTI	
TOLARJI in STOTINI	
VREDNOSTNI BONI	
DINAR in PARE	

(Vir: http://sl.wikipedia.org/wiki/Slovenski_tolar (20. 12. 2010))

Kateri denar je bil v uporabi v Sloveniji, ko je bila še del Jugoslavije? _____

Imenuj prvi denar v novi slovenski državi. _____

Kateri denar smo v Sloveniji uporabljali pred evri? _____

14 naloga

Spominu na plebiscit in osamosvojitve Slovenije sta danes posvečena dva državna praznika. Poišči ju med spodaj naštetimi prazniki Republike Slovenije in ju obkroži.

Slovenski kulturni praznik (8. 2.)

Dan upora proti okupatorju (27. 4.)

Praznik dela (1. 5.)

Dan državnosti (25. 6.)

Dan reformacije (31. 10.)

Dan samostojnosti in enotnosti (26. 12.)

15 naloga

Dopolni časovni trak tako, da vneseš manjkajoče dogodke, povezane z osamosvojitvijo Slovenije.

